

I. Z D R A V Í Z V Í Ř Á T (MVDr. J. Kurša, CSc.)	1
1. <u>V y m e z e n í p o j m u z d r a v í</u>	1
1.1. K o l e k t i v n í z d r a v í	2
2. <u>N e m o c j a k o c e l k o v ý p r o j e v o r g a n i s -</u> <u> m u</u>	3
2.1. N e m o c - (c h o r o b a)	3
2.2. V z n i k - v ý v o j , z á n i k n e m o c i	4
2.2.1. L a t e n t n í (s k r y t é) s t á d i u m	
2.2.2. P r o d r o m á l n í s t á d i u m	
2.2.3. M a n i f e s t n í s t á d i u m	
2.2.4. V ý c h o d i s k o n e m o c i	
2.3. P ř í č i n y v z n i k u o n e m o c n ě n í	5
2.3.1. V n ě j š í p ř í č i n y c h o r o b	
2.3.1.1. M e c h a n i c k é p ř í č i n y	
2.3.1.2. F y z i k á l n í p ř í č i n y	
2.3.1.3. C h e m i c k é p ř í č i n y	
2.3.1.4. B i o l o g i c k é p ř í č i n y	
2.3.2. V n i t ř n í p ř í č i n y	
2.3.3. V š e o b e c n é p r o j e v y n e m o c n o s t i	
2.3.3.1. H o r e č k a	
2.4. P a t o l o g i c k é p r o c e s y	8
O t o k	
K r v á c e n í	
A t r o f i e	
D e g e n e r a c e	
3. <u>N e s p e c i f i c k á a s p e c i f i c k á r e z i s t e n -</u> <u> c e (o d o l n o s t) z v í ř á t</u> (Doc.MVDr.O.Dobšínský,CSc.)	11
3.1. F a k t o r y n e s p e c i f i c k é r e z i s t e n c e	12
3.1.1. B u n ě č n á o b r a n a - o c h r a n n é b a r i e r y	
3.2. F a k t o r y s p e c i f i c k é r e z i s t e n c e -	
- i m u n i t y	13
3.2.1. D r u h y p r o t i l á t e k	
3.3. D r u h y i m u n i t y	16
3.3.1. S p e c i f i c k á i m u n o p r o f y l a x e - o c h r a n n é o č k o v á n í	
3.3.2. P a s i v n í i m u n i z a c e	
3.4. O v l i v n ě n í i m u n i t n í c h m e c h a n i s m ů	17
II. F A R M A K O L O G I C K Á C H A R A K T E R I S T I K A	
L Ě Č I V P O U Ž Í V A N Ý C H P Ř I P R V N Í	
P O M O C I (Doc. MVDr. Z. Frais, CSc.)	18
1. <u>O b v a z o v é , d e z i n f e k č n í l á t k y a l é -</u> <u> č i v a</u>	18
1.1. O b v a z o v é l á t k y	18
1.2. D e z i n f e k č n í l á t k y p r v n í p o m o c i	18
1.3. L é č i v a	19
1.3.1. L é č i v a m í r n í c í z á n ě t y	
1.3.2. L é č i v a u r y c h l u j í c í v s t ř e b á v á n í	

1.3.3. Léčiva upravující činnost trávicího traktu	
1.3.4. Léčiva používaná při poruchách látkového metabolismu	
1.4. Farmaceutické přípravky ve výživě zvířat	21
1.4.1. Chemické a biologické látky, důležité ve výživě zvířat	
1.5. Označování a dávkování léčiv	24
1.5.1. Domácí míry léků	
1.6. Příruční lékárníčka první pomoci	25
1.6.1. Vybavení pro ošetřovatele	
III. VŠEOBECNÉ ZÁSADY PŘI FIXACI ZVÍŘAT, APLIKACI LÉČIV A NĚKTERÝCH ZÁKROCÍCH (Doc. MVDr. Z. Frajs, CSc.)	26
1. <u>Fixace zvířat</u>	26
1.1. Fixace skotu	26
1.2. Fixace koní	26
1.3. Fixace prasat	27
2. <u>Různé aplikace léčiv</u>	27
2.1. Vnější aplikace	27
2.2. Vnitřní aplikace	27
2.3. Používání jícni sondy u přežvýkavců a koní	28
2.4. Podávání klyzmat	28
2.5. Trokarování přežvýkavců	29
2.6. První pomoc při onemocnění chirurgického charakteru a ošetřování ran	29
IV. PREVENCE NENAKAŽLIVÝCH NEMOCÍ SKOTU (Doc. MVDr. O. Dobšínský, CSc.)	31
1. <u>Prevence poruch látkového metabolismu</u>	31
1.1. Křivice - Rachitis	31
1.2. Měknutí kostí - Osteomalatia ..	32
1.3. Lizavka - Allotriophagia	32
1.4. Mléčná horečka - Hypocalcemia	32
1.5. Pastervní tetanie - Hypomagneziemie	33
1.6. Transportní nemoc - Transportní tetanie	34
1.7. Poporodní obrna	34
1.8. Ketóza - Acetonémie	35
1.9. Acidóza a Alkalóza	35
2. <u>Hypovitaminózy a Avitaminózy</u>	36
2.1. Hypovitaminóza A	37
2.2. Hypovitaminóza B	38
2.3. Hypovitaminóza C	38
2.4. Hypovitaminóza D	38
2.5. Hypovitaminóza E	39

4.2.1.3. Přímé ztráty způsobené nepoživatelností (konfiskací) celých těl a orgánů skotu a telat v ČSSR	163
4.2.1.4. Přímé ztráty způsobené nepoživatelností orgánů skotu a telat	164
4.2.1.5. Ztráty způsobené podmíněnou požitelností celých těl a orgánů skotu	165
4.2.2. Nutné porážky skotu a telat	166
4.2.3. Zhodnocení ztrát způsobených úhynem, nepoživatelností orgánů a podmíněnou požitelností celých těl skotu a telat	171
4.3. Ztráty způsobené poruchami plodnosti v chovu skotu	172
4.3.1. Zhodnocení ztrát způsobených nižší plodností plemenic v socialistickém sektoru v ČSR za r. 1972	172
4.4. Ztráty způsobené záněty mléčné žlázy	173
4.5. Ztráty způsobené motoličnatostí u skotu	174
4.5.1. Ztráty způsobené motoličnatostí u skotu v r. 1972	174
4.6. Neinfekční příčiny ztrát u skotu	175
4.6.1. Poruchy látkové výměny	175
4.7. Ztráty způsobené nemocemi pra- sat	176

3. <u>Karence stopových prvků</u>	39
3.1. Nedostatek kobaltu	39
3.2. Nedostatek kuchyňské soli	40
3.3. Nedostatek mědi	40
4. <u>Otravy skotu</u>	40
4.1. Otrava koukolem	41
4.2. Otrava solaninem	41
4.3. Otrava řepným chrástem	41
4.4. Otrava plesnivými krmivý - myko - toxikózy	41
4.5. Otrava anorganickými látkami	42
4.6. Otrava kuchyňskou solí	42
4.7. Otrava amoniakem, amonnými slou - čeninami a močovinou	42
4.8. Průmyslové otravy	43
4.8.1. Otrava fluórem	
4.9. Otrava organickými látkami	43
V. <u>PREVENCE NEMOCÍ ORGÁNŮ U SKOTU</u> (Doc. MVDr. O. Dobšinský, CSc.)	45
1. <u>Nemoci trávicího ústrojí</u>	45
1.1. Nemoci dutiny ústní	45
1.1.1. Katar dutiny ústní	
1.1.2. Vředovitý zánět sliznice ústní	
1.1.3. Nemoci jazyka	
1.1.4. Ucpání jícnu	
1.2. Nemoci předžaludků	46
1.2.1. Přeplnění batoru potravou	
1.2.2. Akutní nadmutí batoru	
1.2.3. Chronické nadýmání	
1.2.4. Periodické nadýmání u telat	
1.2.5. Poranění čepce a přilehlých orgánů ostrými cizími předměty	
1.3. Nemoci střev	49
1.3.1. Akutní zánět střev	
1.4. Nemoci jater	49
1.4.1. Žloutenka	
1.4.2. Akutní zánět jater	
1.4.3. Chronický zánět jater - (ztvrdnutí - cirhóza jater)	
2. <u>Nemoci dýchacího ústrojí</u>	50
2.1. Zánět nosní sliznice	50
2.2. Zánět průdušek	50
2.3. Katarální zánět plic	51
2.4. Gangréna plic	51
3. <u>Nemoci oběhové soustavy</u>	51
3.1. Kolaps	51
3.2. Šok	51
4. <u>Nemoci krve a krvetvorných orgánů</u>	51
4.1. Chudokrevnost - anémia	51

5. <u>Nemoci nervové soustavy</u>	52
5.1. Sluneční úpal	52
5.2. Tepelný úžeh	52
6. <u>Nemoci kůže</u>	52
6.1. Zánět kůže	52
6.2. Alergické ekzémy a záněty kůže	53
7. <u>Nemoci pohybového ústrojí</u>	53
7.1. Aseptické akutní a chronické záněty škáry paznehtní	53
7.2. Hnisavé nekrotické procesy	54
V. <u>PREVENCE INFEKČNÍCH NEMOCÍ SKOTU</u> (Doc. MVDr. O. Dobšinský, CSc.)	55
1. <u>Virové nemoci skotu</u>	55
1.1. Slintavka a kulhavka	55
1.2. Leukóza skotu	57
1.3. Zhoubná katarální horečka	58
1.4. Respirační syndrom telat	58
1.4.1. Infekční bovinní rhinotracheitida	
1.4.2. Parainfluenza telat	
1.5. Neštovice krav	61
2. <u>Bakteriální nemoci skotu</u>	61
2.1. Záněty mléčné žlázy	61
2.2. Tuberkulóza skotu	65
2.3. Paratuberkulóza skotu	68
2.4. Nakažlivé zmetání skotu - Bru- celóza	68
2.5. Sněť slezinná - uhlák	69
2.6. Sněť šelestivá - chřestivá	70
2.7. Maligní edém	71
2.8. Nekrobacilóza skotu	71
2.9. Aktinomykóza	72
3. <u>Střevní infekce telat</u>	72
3.1. Akutní průjmy telat - kolibaci- lóza	73
3.2. Salmonelóza telat	75
3.3. Slizniční choroba	75
3.4. Ochroma telat	76
4. <u>Plísňové a protozoární nemoci</u> <u>skotu</u>	76
4.1. Opar lysivý - Trichofycie	76
4.2. Hemosporidiózy skotu	77
4.3. Kokcidióza skotu	77
5. <u>Helmintózy</u>	78
5.1. Motoličnatost skotu - Fascioló- za	78
5.2. Plicní červivost skotu	79
5.3. Slezová a střevní červivost skotu	80

5.4.	Tasemnice skotu - Cestodózy	81
5.5.	Uhřivost skotu - Cysticercóza ..	81
5.6.	Střečkovitost skotu - Hypoderma- tóza	81
5.7.	Prašivina skotu - Svrab	82
VI.	PREVENČE NENAKAŽLIVÝCH NEMOCÍ PRASAT (Doc. MVDr. Z. Frajs, CSc.)	83
1.	<u>Prevenče nemocí selat</u>	83
1.1.	Perinatální nemoci a ztráty selat	83
1.2.	Úhyny selat z hladu a žízně	84
1.3.	Zalehnutí selat a kanibalismus prasníc	84
1.4.	Postnatální nemoci a ztráty selat	85
1.5.	Nemoc z náhlého ochlazení selat	85
2.	<u>Prevenče poruch látkového metabo- lismu</u>	85
2.1.	Křivice selat	85
2.2.	Karence stopových prvků	86
2.3.	Anémie selat	87
2.4.	Hypovitaminózy selat	87
2.5.	Hypoglykémie selat	89
3.	<u>Průjem narozených selat</u>	89
3.1.	Záněty žaludku a střev	90
4.	<u>Otravy prasat</u>	90
4.1.	Otravy ze zkažených krmiv	90
4.2.	Otravy plesnivými krmivy	90
4.3.	Otravy organickými fosfáty	91
4.4.	Otravy insekticidními prostřed- ky	91
4.5.	Otravy dusitany a dusičnany	91
4.6.	Otrava chloridem sodným	91
4.7.	Prevenče otrav	91
VII.	PREVENČE INFEKČNÍCH NEMOCÍ PRASAT (Doc. MVDr. Z. Frajs, CSc.)	93
1.	<u>Průjmové onemocnění selat infek- čního charakteru</u>	93
1.1.	Kolibacilóza selat	94
1.2.	Edémová nemoc	95
1.3.	Dyzentérie prasat	95
1.4.	Virová gastroenteritida prasat	95
1.5.	Salmonelóza (paratyf)	96
2.	<u>Nemoci dýchacího ústrojí selat</u> ...	96
3.	<u>Infekční nemoci prasat</u>	97
3.1.	Chřipka prasat	97
3.2.	Enzootická pneumonie prasat	98
3.3.	Sípavka prasat	99

3.4. Infekční gastroenteritida prasat	99
3.5. Slintavka prasat	100
3.6. Vezikulární exantém prasat	100
3.7. Tuberkulóza prasat	101
3.8. Brucelóza prasat	101
3.9. Mor prasat	102
3.10. Červenka prasat	102
3.11. Aujezskyho choroba	103
3.12. Nakažlivá obrna prasat - Klo- boukova nemoc	104
4. <u>Parazitózy prasat</u>	104
4.1. Škrkavčitost	104
4.2. Strongyloidóza	105
4.3. Ezofagostomóza prasat	105
4.4. Plicní červivost	106
4.5. Trichinelóza - svalovčitost	106
4.6. Cysticercózy	107
4.7. Echinokokóza	107
4.8. Kokcidióza	108
4.9. Svrab prasat	108
5. <u>Ozdravovací program v chovu prasat v ČSSR</u>	109
5.1. Ozdravování metodou uzavřeného obratu stáda	109
5.2. Ozdravování odchovem selat od starších imunních prasnic	109
5.3. Ozdravování likvidací nemocné- ho chovu a sestavením nového stáda nákupem zvířat ze zdravé - ho chovu	109
5.4. Ozdravování pomocí repopulace stáda raně odstavenými selaty	110
5.5. Ozdravování, založené na odcho- vu selat izolovaně od prasnic - odchov bezkolostrální nebo sterilní	110
VIII. PREVENCE NEMOCÍ DRŮBEŽE (MVDr. J. Kurša, CSc.)	111
1. <u>Onemocnění z nevhodné výživy</u>	111
1.1. Hypovitaminózy drůbeže	111
2. <u>Nedostatek minerálních látek a stopových prvků u drůbeže</u>	112
3. <u>Oštipování peří a kanibalismus</u> ..	112
4. <u>Infekční nemoci drůbeže</u>	113
4.1. Virová onemocnění drůbeže	113
4.1.1. Mor drůbeže	
4.1.2. Ptačí neštovice	

4.1.3.	Leukóza drůbeže	
4.1.4.	Markova obrna	
4.1.5.	Ornitóza	
4.1.6.	Virové nákazy dýchacích ústrojí	
4.2.	Bakteriální nemoci drůbeže	114
4.2.1.	Mykoplasmóza	
4.2.2.	Pulorová nákaza - tyf drůbeže	
4.2.3.	Salmonelózy drůbeže	
4.2.4.	Cholera drůbeže	
4.2.5.	Tuberkulóza drůbeže	
4.2.6.	Hemofilová rýma drůbeže	
4.3.	Plísňová onemocnění drůbeže	116
4.3.1.	Aspergilóza	
4.3.2.	Mykotoxikózy	
5.	<u>Parazitární nemoci drůbeže</u>	117
5.1.	Kokcidióza	117
5.2.	Černohlavost krůt	117
5.3.	Škrkavčitost drůbeže	117
5.4.	Kapilarióza	118
5.5.	Syngamóza	118
5.6.	Amidostemóza hus	118
5.7.	Tasemnice drůbeže	118
5.8.	Ektoparazité drůbeže	118
IX.	PREVENCE NEMOCÍ OVCÍ A KOZ	
	(MVDr. J. Kurša, CSc.)	120
1.	<u>Něnakazlivá onemocnění ovcí</u>	120
1.1.	Náhlé nechutenství	120
1.2.	Zánět žaludku a střev	120
1.3.	Nadmutí	120
1.4.	Ketóza	120
1.5.	Nutriční svalová dystrofie	121
1.6.	Nedostatek mikroorganismů	121
2.	<u>Infekční choroby ovcí</u>	122
2.1.	Neštovice ovcí	122
2.2.	Příměš pysková	122
2.3.	Slintavka a kulhavka	122
2.4.	Brucelóza ovcí	122
2.5.	Nakazlivá agalaktie ovcí a koz	123
2.6.	Nakazlivý zánět nadvarlat	123
2.7.	Nakazlivé kulhání	123
2.8.	Listerióza	123
2.9.	Salmonelóza ovcí	123
3.	<u>Parazitární nemoci ovcí</u>	124
3.1.	Plicní červivost ovcí	124
3.2.	Žaludeční a střevní červivost ovcí	124
3.3.	Motoličnatost ovcí	124
3.4.	Uhrovitost	124

3.5. Kokcidióza ovcí	125
3.6. Svrab ovcí	125
3.7. Napadení k lošem ovčím	125
X. PREVENCE NEMOCÍ KONÍ (MVDr. J. Kurša, CSc.)	126
1. <u>Nenakažlivé nemoci koní</u>	126
1.1. Nemoci zaživacího ústrojí	126
1.1.1. Koliková onemocnění koní	
1.1.2. Akutní přeplnění a rozšíření žaludku	
1.1.3. Zácповá kolika	
1.1.4. Plynová kolika	
1.1.5. Křečová kolika	
1.1.6. Koliky ze změny polohy střev	
2. <u>Prudké zchvácení kopyt</u>	127
3. <u>Žďárská choroba koní</u>	127
4. <u>Paralytická myoglobinurie</u>	127
5. <u>Onemocnění dýchacího ústrojí</u>	127
5.1. Akutní zánět horních cest dýchacích	127
5.2. Akutní katar průdušek	128
5.3. Akutní zánět plic	128
6. <u>Onemocnění pohybového aparátu</u> ..	128
7. <u>Nakažlivé nemoci koní</u>	129
7.1. Vozhřivka	129
7.2. Nakažlivá chudokrevnost	129
7.3. Nakažlivé choroby dýchacího ústrojí	129
7.3.1. Chřipka koní	
7.3.2. Virová rhinopneumonitis - (virové zmetání klisen)	
7.4. Virový zánět cév	130
7.5. Prsní nákaza	130
7.6. Hřiběci	130
7.7. Tetanus	130
8. <u>Parazitární nemoci koní</u>	131
8.1. Škrkávčitost	131
8.2. Strongylidóza	131
8.3. Roupovitost	131
8.4. Svrab	131
XI. PREVENCE NEMOCÍ KRÁLÍKŮ (MVDr. J. Kurša, CSc.)	132
1. <u>Nenakažlivé nemoci králíků</u>	132
1.1. Nemoci kůže a srsti	132
1.2. Nemoci zaživacího ústrojí	132
1.3. Zánět sliznice nosní	132
1.4. Opuštění mláďat samicí, ničení hnízd, požírání mláďat	132
2. <u>Nakažlivé nemoci králíků</u>	133
2.1. Nákaza králíků	133
2.2. Nakažlivá rýma	133

2.3.	Syfilis králíků	133
2.4.	Toxoplasmóza	133
2.5.	Tularemie	134
2.6.	Myxomatóza	134
3.	<u>Parazitární nemoci králíků</u>	134
3.1.	Kokcidióza	134
3.2.	Cysticercóza	135
3.3.	Svrab	135
XII.	PREVENCE NEMOCÍ KOŽEŠINOVÝCH ZVÍŘAT (MVDr. J. Kursa, CSc.)	136
1.	<u>Nemoci zažívacího ústrojí</u>	136
1.1.	Botulismus kožešinových zvířat	136
1.2.	Aleutská choroba norků	136
1.3.	Nakažlivá žloutenka	136
2.	<u>Psinka</u>	136
3.	<u>Nakažlivý zánět mozku</u>	137
XIII.	PREVENCE NEMOCÍ RYB (MVDr. J. Kursa, CSc.)	138
1.	<u>Nemoci zažívacího ústrojí</u>	138
2.	<u>Nedostatek vitamínu B₁</u>	138
3.	<u>Onemocnění žaber z chybné výživy</u>	138
4.	<u>Chudokrevnost</u>	138
5.	<u>Lipoidní degenerace jater</u>	138
6.	<u>Vodnatelnost žloutkového váčku</u> ..	138
7.	<u>Aflatoxikóza</u>	138
8.	<u>Infekční nemoci ryb</u>	139
8.1.	Virová hemorhagická septicemie pstruhů	139
8.2.	Infekční vodnatelnost kaprů	139
8.3.	Furunkulóza	139
8.4.	Infekční nekróza pankreatu	140
8.5.	Plísňová onemocnění ryb	140
9.	<u>Invazní nemoci ryb</u>	140
XIV.	PREVENCE NEMOCÍ VČEL (MVDr. J. Kursa, CSc.)	141
1.	<u>Nenakažlivé nemoci</u>	141
1.1.	Úplavice	141
1.2.	Májovka	141
2.	<u>Otravy včel</u>	141
3.	<u>Hynutí hladem</u>	141
4.	<u>Infekční nemoci</u>	141
4.1.	Mor včelího plodu	141
4.2.	Hniloba včelího plodu	141
4.3.	Plísňové nákazy plodu	142
4.4.	Septikemie	142
4.5.	Nosemová nákaza	142
4.6.	Roztočová nákaza včel	142
XV.	BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI (Doc. MVDr. O. Dobšínský, CSc.)	144

1.	<u>Pracovní podmínky žen</u>	144
2.	<u>Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků</u>	145
3.	<u>Péče o hygienu práce</u>	145
4.	<u>Lékařské prohlídky</u>	145
5.	<u>Nemoci z povolání</u>	145
6.	<u>Zoonózy</u>	146
6.1.	Nákazy virového původu	147
6.1.1.	Vzteklina	
6.1.2.	Ornitóza	
6.1.3.	Slintavka a kulhavka	
6.1.4.	Nepravé kravské neštovice	
6.1.5.	Klíšťový zánět mozku	
6.2.	Nákazy bakteriálního původu	148
6.2.1.	Tuberkulóza	
6.2.2.	Brucelóza	
6.2.3.	Salmonelóza	
6.2.4.	Tularémie	
6.2.5.	Leptospiróza	
6.2.6.	Žňová horečka	
6.2.7.	Nemoc krmičů prasat	
6.2.8.	Listerióza	
6.2.9.	Sněží slezinná	
6.2.10.	Červenka prasat	
6.3.	Nákazy vyvolané plísněmi	152
6.3.1.	Trichofycie u člověka	
6.4.	Nákazy protozoárního původu	153
6.4.1.	Toxoplasmóza	
6.5.	Nákazy vyvolané červy	154
6.5.1.	Teniózy	
6.5.2.	Echinokokóza	
6.5.4.	Trichinelóza	
XVI.	EKONOMICKÝ VÝZNAM NEMOCNOSTI	156
	HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT (Doc.MVDr.O.Dobšinský,CSc)	
1.	<u>Hospodářská zvířata v zemědělském výrobním procesu</u>	156
2.	<u>Vliv nemocnosti hospodářských zvířat na výrobní proces v živočišné výrobě</u>	157
3.	<u>Ekonomické otázky nemocnosti hospodářských zvířat</u>	157
4.	<u>Problematika ztrát v chovu hospodářských zvířat</u>	158
4.1.	Klasifikace ztrát	159
4.2.	Ztráty přímé	159
4.2.1.	Ztráty způsobené hynutím skotu a telat	159
4.2.1.1.	Úhyny skotu	159
4.2.1.2.	Úhyny telat	161